

Organa Komita Merkezî ya KUK - SE

GÜN BİRLİK VE MÜCADELE GÜNÜDÜR

Sömürgeci Türk devleti son 10 yılda her türlü insanlık dışı baskı ve barbarlığa baş vurdu ve Kuzey Kürdistan devrimci hareketini bastırmak, ulusal uyanışı durdurmak istedi. Buna karşılık Kuzey Kürdistan'da yurtsever hareket yükselmeye devam etti, ulusal uyanış derinleşip yaygınlaştı ve kitlelerin içine kök saldı. Son kitlesel hareketler Türk devletinin amaçlarına ulaşmakta başarısız kaldığını açıkça ortaya koydu. Kuzey Kürdistan'da yurtsever hareket yükseliyor, sömürgeci baskılara, devlet terörüne karşı kitlesel protesto eylemleri yayılıyor.

Kürdistan'da yükselen Kürt halk hareketine Türk sol ve demokratik güçlerinin etkin bir dayanışma göstermediği görülüyor. Ancak, Kürtleri yabancı birilerinin yönetmesi gereken bir topluluk olarak düşündüğü anlaşılan eski muhbirlerden Doğu Perinçek ve çevresi gelişmeleri saptırmak için "içinde" olmak gerektiğini düşünüyor ve öyle davranmaya çabalyor. Perinçek ve çevresinin Kürt halk hareketini "destekleme" çabalarının elbette olumlu yanları vardır. Ancak bu "destek" Kürt halk hareketini yönlendirme niyetlerini içeriyor ve böyle bir amacın sonucu olarak gündeme geliyorsa bu devrimci bir yaklaşım olamaz. Dostça bir yaklaşım olamaz. Kürt halkının kendi örgütleri dışında Kürt halk hareketini yönlendirme niyet ve iddiaları kimden olursa olsun dostça olamaz. Emperyalistler ve sömürgecilerde Kürt halkını kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak için yönlendirmeye çaba gösteriyorlar. Dışarıdan gösterilen bu tür çabaların yüzündeki maske ne olursa olsun özünde aynı kapıya çıkıyor. Dost, yönlendirmeye, yönetmeye değil, destek sağlamaya çalışmalıdır.

Diğer yandan TB"K"P ve benzerleri ise kazanmaya çabaladıkları "demokrasi-nin" Kürdistan dağlarına çarpıp tuzla buz

olmasını kaygı ile izliyorlar. Sadece izliyorlar. Kürdistan'da sömürgeci katliamlar, Türkiyede "demokrasi" ve legal TB"K"P ! Ne güzel manzara, değil mi? Türk işi demokraside Kürt halkı için ileri sürülen en küçük demokratik talep kanla bastırılırken "komünist" liderler ortalıkta dolanıp duruyorlar. Burjuvazi devrimci olmadıklarına inandırmakta başarılı olan bu "Komünist" liderleri ve örgütlerini Kürdistan'daki sömürgeci katliamlar niye ilgilendirsin? Varları yokları "demokrasidir". "Yaşasın demokrasi!" Sloganları budur. Ne diyelim, komünist olma iddiasındaki, fakat Kürt sorunu konusunda demokrat bile olamayan "demokrasi" "savaşçı"-

larına iyi şanslar dileyelim.

Milli Güvenlik Kurulu daha "dürüst" davranıyor, olaylara farklı bir açıdan yaklaşıyor. Sömürgeci Türk devletine yarışır politik yaklaşımlar ileri sürüyor. "Çare" sömürgeci terör dalgasını yükseltmek biçiminde oluşuyor. Sömürgeci parlamentoda gurubu bulunan burjuva partileri Çankayada bir araya geliyor ve temel yaklaşımlarda -esas olarak Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini sömürgeci şiddet yöntemleriyle bastırmak ve ortadan kaldırmak konularındaki- ortaklıklarını yeniliyorlar.

Milli Güvenlik Kurulunca bi-

"SIKI YÖNETİMDEN DE SIKI"

Evet, başlıktaki bu sözleri söyleyen bizzatihi Kürt halkının varlığını inkar eden, bağımsızlık mücadelesi için çarpışan her Kürdün sömürgeci şiddetle yok edilmesini savunan Süleyman Demirel'dir. 9 Nisan 1990 tarihinde çıkarılan kanun hükmünde kararnameye Demirel, tepkisini böyle açıklıyordu. Demirel'in bu sözleri Kürt halkının karşısında bulunduğu tehlikenin boyutlarının işareti sayılmalı.

Bilindiği gibi Kürt halkının mücadelesi, son kitlesel direnişlerle yeni bir döneme girmiş bulunuyor. Kürdistan'daki işgal güçlerinin fark gözetmeden "Kürdüm" diyen herkese insanlık dışı baskılar uygulaması, Kürt köylüsüne kendi topraklarında yaşamı haram etmesi, okullarda uygulanan ırkçı eğitim sistemi karşısında sessiz kalmayı kabullenmeyen Kürt öğrenciye, esnafa, köylüye, işçi ve memura, bir bütün olarak Kürt

halkına yapılan insanlık dışı sömürgeci müamele ve baskıların dayanılmaz boyutlara ulaşması karşısında biriken kin ve nefret patlama noktasına geldi ve Kürt halk kitleleri devlete olan sonsuz nefretini haykırmak için birlikte kükkredi. Kenkler kapandı; okullarda boykotlar, caddelerde izinsiz gösteri ve protestolar yapıldı. Düşmanın yüreğine korku salan bu anlamlı kitlesel eylemler Kürdistan'ın çeşitli yerlerine yayıldı.

Durum artık tümünden değişmiştir. Kürdistan tarihi sayfalarında anlamlı bir yer edinen ve daha önce Kürdistan tarihinde eş görülmemiş bu son kitle eylemleri, Kürdistan devrimci demokratik muhalefeti yeni bir değerlendirme ve buna göre yeni çalışma metodları oluşturmaya zorlarken; düşmanı da aynı biçimde yeni değerlendirmeler yapmaya, yeni tedbirler almaya zorlamaktadır.

(Devamı 10. sayfada)

R. DIYAR

çimlendirilip bakanlar kurulu onayından geçirilen 413 sayılı kanun hükmündeki kararname hemen yürürlüğe kondu. Bu kararname Kürt halkına çok yönlü bir savaş ilanı anlamına geliyor. Bu kararname ile sömürgeci işgal güçlerine istediği her Kürd'e ateş emri verilmiş bulunuyor. İşgal güçleri kendilerine tanınan bu yetkilere dayanarak Kürtleri kurşuna dizebilecek artık. Sömürge valisi isterse istediği Kürt ailelerini Kürdistan'dan Türkiyenin herhangi bir yerine sürgün edebilecek. Kürt ulusal davasını savunduğu için yurtsever insanlara iki misli ceza verilebilecek. Grev yasaklanabilecek, basın ağır bir sansürün altında tutulabilecek ve matbaalar kapatılabilir. Ve sömürge valisine tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili idari işlemlere karşı dava açılmayacak.

Kürt halkı açısından bakılırsa tüm bunlarda, aslında, öyle çok yeni şeyler yok. Sömürge Kürdistan'daki fiili durum eskiden tüm bunları içeriyordu. Olan şudur; yurtsever hareketin yük-selen dalgaları, Kürt halkının anti sömürgeci kitlesel tepkileri sömürgeci Türk devletini yüzündeki maskeyi bir tarafa atmak zorunda bırakmıştır. Bunun sonucu olarak eskiden olduğu varsayılan ve aslında hiçbir zaman olmamış olan veya sömürgeci Türk devletinin ikiyüzlülüğünü ve alçaklığını maskeleyen başka bir anlamı olmayan göstermelik hukuki sorumluluklar da ortadan kaldırılmış bulunuyor. "Yakala ve öldür" emirleri altında eskiden Türk generallerin imzaları bulunuyordu. Türk burjuva basınının Kürtlerle ilgili her şeyi eskiden Türk istihbarat örgütlerinin süzgeçlerinde süzülüyordu. Türk burjuva basınının Kürt halkına ve devrimci insanlara yönelik sömürgeci devletin cinayet ve katliamlarına karşı eskiden bir tepkisi yoktu. Kürdistan'da sömürgeci yasalar, anayasalar, insan hak ve özgürlükleri, her şey sömürgeci Türk devletinin insanlık dışı aşağılık niteliğini ve ikiyüzlülüğünü maskeleyen puştuğuydu. Oyun şimdi daha açık oynamak zorundadır, hepsi budur ve yeni olan da budur. Bu yenilik, kuşkusuz, önemlidir.

Kürdistan'da ulusal uyanış rüzgarları esmeye devam ediyor. Kürt halk kitleleri ayağa kalkmış bağımsız Kürdistan sloganını haykırıyorlar. Bu durum iktidarı ve muhalefetiyle Türk burjuva partilerini ve Türk devletini rahatsız ediyor. Süleyman Demirel Kürdistan'daki halk hareketinden kaygı duyuyor. Türk milletine, hükümete destek verme çağrıları

yapıyor. "Milletin infialci geçicidir." sözleriyle Kürdistan'daki halk hareketini geçici bir tepki olarak göstermeye çalışıyor. "Sosyaldemokrat" İnönü "babasının oğlu" olduğunu adeta ispatlamaya çalışıyor. O da "silaha karşı silah" demagojisiyle sömürgeci işgal güçlerinin ve u-şaklarının silahsız ve savunmasız halka yönelik silahlı saldırılarını haklı göstermeye çalışıyor.

Sömürgeciler daha açık oynamak zorunda kaldıkça Kürt halk kitleleri olup biteni daha iyi görüyor ve anlıyor. Kürt halkı düşmanın düşman olduğunu kavradıkça, düşmanın Kürdistan'daki işgal ve zulmünün sonu yaklaşıyor. Uyanmış, ulusal bilinç ve talepleri oluşmuş ve düşmanını tanımış bir halkın kölelik zincirlerini kırmasını önleyecek hiç bir güç bulunamaz. Bir halkın kölelik zincirlerinden kurtulması için herşeyden önce köleliği ret etmesi, insan gibi yaşamak gibi bir hakkı olduğunu kavraması ve bunun için mücadele etmesi gerekiyor. Kürdistan'da bunlar oluşmuş bulunuyor.

Bu durum NATO'yu da rahatsız ediyor. ABD'nin NATO'daki daimi temsilcisi büyükelçi William Taft Türk genelkurmay başkanı ve diğer bazı üst düzey yetkililerle görüşmesinden sonra Kürdistan'daki durumu "çok ciddi" bulduğunu söyledi. Kürt halkına yönelik tehditler savurdu. Taft, Türkiye'nin sorunu NATO gündemine getirip yardım isteyebileceğini söyledi. Son zamanlarda ABD yetkililerinden "Türkiyenin toprak bütünlüğüne" verilen önem tekrarlandı.

ABD ve NATO, Türk devletinin Kürdistan'daki işgalini politik, ekonomik ve askeri alanda desteklemekte yetersiz. Türk devleti ile olan suç ortaklığını daha üst düzeylere çıkarmakta çekinmiyor. Kürtler ise terörizm korkuluğuna takılmış bulunuyorlar. HALEPÇEDE kimyasal gazlarla binlerce Kürt katli edildi, ne oldu? Emperyalist tekellerin kimyasal silah yapımında kullanılan maddeleri ve gerekli teknolojiyi Irak'a verdikleri bilinmiyor mu? Kasemli gibi bir Kürt liderine kurulan alçakça tuzak mollalar İran'ına kar kalmıyor mu? Avusturya hükümetinin katilleri salıverme sorumsuzluğunun hesabı soruldu mu? Türk devletinin yaptığı barbarlıklara kim hangi tepkiyi gösteriyor?

Kahrolsun falanca demekle kimse kahr olmuyor. Sömürgeciler yapacaklarını yapıyor ve emperyalist tekeller de

karlarına kar katıyorlar.

Dünyanın hangi ulusal kurtuluşçu mücadelesi, hangi devrimci başkaldırısı emperyalistlerce terörizmle suçlanmadı? Kürdistan devrimci hareketi bütün hasmetiyle önüne dikilmiş bu korkuluğu yıkmalıdır. Kürdistan'daki işgalin sürdürülmesine destek olan, Türk devletine arka çıkan bütün emperyalist devletlere yönelik, onların çıkarlarını hedef alacak hazırlıklar yapılmalıdır. Kitle kırımlarını gerçekleştiren, Kürdistan'ı kana bulayan Türk devletinin ve emperyalist suç ortaklarının yataklarında rahat uyumalarına izin verilmemelidir. Kavga onların avlularına taşınmak zorundadır. Kaldı ki onlar bizim kendi ülkemizde bile gezip tozabiliyorlar. Örneğin, bir ABD veya NATO personelinin Kürdistan'da ne işi vardır? Kendi öz yurtları, ata toprakları üzerinde Kürtler, birbütün olarak Kürt halkı güvenlik ve huzurdan yoksun bir yaşam sürdürürken, bunların Kürdistan'da veya Türkiye'de güvenlik ve huzur içinde yaşamaya hakları yoktur. Kürt halkının ve devrimci güçlerinin, düşmanı iyi saptadığı zaman, zarar verecek gücü vardır ve bu terörizm demagojisi ve suçlamalarına aldırmadan değerlendirilmelidir. Şeref ve namusuna el konmuş, acı çekmekten başka hiç birşeye layık görülmemeyen bir halk silahlarını iyi kullanmalıdır.

Kürdistan'da devrimci mücadelenin bu yeni aşamasında kimi önemli konulara tekrar değinmek, öne çıkarmakta yarar var. Şöyle sıralayalım:

- Kürt halkı kendi ulusal bağımsız devletini kurmak istiyor. Bunun önündeki biricik engelin sömürgeci işgal olduğunu biliyor ve görüyor artık. Hedef, sömürgeci işgalci güçlerin bütün uzantı ve eklentileriyle ülkeden kovulmasıdır. Bu, Kürdistan'ın sömürge statüsünden dolayı Kürdistan'da bulunan ve yabancı olan her şeyi kapsıyor. Kürdistan devrimci güçlerinin bu konuda gösterecekleri en küçük "esneklik" veya gerileme şiddetle ret ve mahkum edilmelidir. En küçük uzlaşma eğilimine kuşku ile bakmak ve şiddetle ret etmek gerekiyor. Kürdistan'daki sömürgeci işgal zora dayalıdır ve sömürgeci işgalin tasfiyesinin biricik yolu silahlı mücadele ve devrimci şiddettir.

- Hedefe ulaşmak için Kürt halkının en büyük silahı onun örgütlü gücü ve birliğidir. Bu mücadeleye omuz verecek bütün güçler yurtsever ve devrimcidir. Hepsinin işbirliği içinde olması,

düşmana karşı birleşmesi başarıya ulaşmanın koşuludur. O halde sömürgeci işgalin tasfiyesi için mücadele isteği olan -ideolojik yapısına, politik eğilimlerine bakılmaksızın- bütün güçlerin birliği için çabalar yoğunlaştırılmalıdır.

Her zaman birlik olan düşman yeniden "birleşiyor". Kürt halk kitleleri birleşmiş ve ayağa kalkmış bulunuyor. Yurtsever ve devrimci politik güçler birleşmek için daha ne bekliyorlar? Bizce, sömürgeci işgale karşı bütün yurtsever ve devrimci güçlerin, bütün ideolojik ve politik eğilimlerden devrimcilerin birliği mümkündür. Birliği sağlamak için gerekli ortak paydalar vardır.

Çok ayrıntılı programlar üzerine birleşme zorluluğu yok. Asgari ortak müşterekler birliğin temeli olabilir ve olmalıdır. Bir tek konuda işbirliği ve birlik yapılabilirse bir tek konuda yapılmalıdır. Böyle bir birlik bile daha kapsamlı birlikler için müştereklerin çoğalmasına yardımcı olur.

- Kürdistan'da devrimci yurtsever güçler arasındaki kimi ayrılıkların zaman zaman kimi yurtsever güçler arasında fiziki çatışmalara dönüştüğü bilinen bir gerçektir. Devrimci mücadelenin bu yeni aşamasında bu konuda net olmak gerekiyor.

Yurtsever güçler arasındaki çelişkilerin fiziki çatışmalara dönüşmesini teorik olarak kimse savunmuyor. Fakat Kürt halkı, geçmişte, yurtseverler arası çatışmalardan büyük zararlar gördü, büyük acılar çekti. Zaman ve insan kayıpları önemli boyutlara ulaştı. Çok önemli fırsatların kaçırılmasına neden oldu. Düşman güçler ve devletler yapacaklarını yaptılar. Kürt halkı büyük acılar ve yenilgiler yaşadı. Yurtsever güçler arasında düşmanca duygular derinleşti ve kemikleşti. Tüm bunlardan sonra tarafların "kardeş kavgasının" zararlarına değinmelerinin ciddiyeti ve inanırlığı kalmadı. Akılların böylesi bir dönemde başlara gelmiş olması telafisi imkansız acı ve kayıpları geri getiremedi. Bu hata bir daha tekrarlanmamalıdır. Kürt halkı, politik öncülerinin neden olduğu bu acı ve ızdırabı bir daha yaşamamalıdır.

İdeolojik-politik ayrılıklar nedeniyle birbirini eleştirmek ayrı -bunun olması gerekli ve yararlıdır.- düşmanı bir tarafa bırakarak boğazlaşmak ayrı bir şeydir.

Yurtsever güçler arası ilişkilere şiddet bulaştırmak, yurtseverlere karşı şiddete

baş vurmak, yurtsever olmak sorumluluk ve bilincinden yoksun olmakla mümkündür. Çatışmalar, bunun dışında, halkımızın düşmanlarının oyunu sonucu olabilir.

Kısaca, yurtsever güçler arası çatışmaların hiçbir zaman nedenleri olamaz. Bu tür çatışmalar halkımızın düşmanlarına yarıyor ve kurtuluşunu geciktiriyor. Bu dün de böyleydi bu gün de böyledir. Kürt yurtsever güçleri arasında bu yaklaşım kesin olarak benimsenmelidir.

- Kürdistan'da örgütsel düzey devrimci hareketin ulaştığı bulunduğu düzeyin gerisinde seyr ediyor. Bu gerçeklik hareketin saptırılmasına elverişli koşullar içeriyor. Düşmanın bu durumdan yararlandığı, yararlanmaya çalışacağı kuşkusuzdur. Bu nedenle hareket taşıyamayacağı yükün altına girmekten korunmalıdır. Devrimci güçler bu konuda gerekli devrimci sorumluluk ve uyanıklığı göstermelidirler.

Kuzey Kürdistan'da Kürt halkı önündeki en büyük tehlike düşmanla zamansız açık bir çatışmaya girişmektir. Bu tuzağa düşmemek gerekiyor. Bu, silahlı mücadelenin bugünden sürdürülemeyeceği anlamına gelmiyor tabii. Ama bu, devrimcilerin ellerindeki olanakları ve potansiyeli sorumlu ve devrimci bir titizlikle kullanmaları gerektiği anlamına geliyor.

Olayları dışardan seyr etmenin, "tahlil"lerle zaman öldürmenin devrimci olmakla ilgisi yok kuşkusuz. Kitlelerin içinde ve önünde olmak gerekiyor. Ayaaktaki kitleler Kürt halkının geleceğini kuruyorlar. Onlar, Kürt halkının tarihine altın harflerle yeni kahramanlık destanları yazıyorlar. Kürt halkının sömürgeciliğe karşı baş kaldırmasının bu onur abidesine devrimciler göğüslerini siper etmesini bilmelidirler. Ancak yukarıda belirttiğimiz bazı nedenlerden dolayı şuna da dikkat etmelidir;

Yüzyılların ağır baskıları altında perişan edilmiş Kürt halk kitlelerine belini doğrultma şans ve zamanı tanınmalıdır. Kürt halk kitlelerini yormaktan sakınmak gerekiyor. Bunun için kitle eylemlerine baskı unsuru asla katılmamalıdır. Bunun yerine kitlelerin gönlünü kazanmak esas alınmalıdır.

Kitle eylemlerinin ciddiyeti korunmalı, hedefleri iyi saptanmalıdır. Ne heyecana gelmenin ne de "erkeklik" tasalamanın zamanı değildir. İnsanların

hayatının sorumluluğu taşınmak zorundadır. Kürt halkının ve devrimci mücadelenin çıkarlarının ve geleceğinin sorumluluğu taşınmak zorundadır.

Ulaşılmış bulunulan noktadan geriye bir tek adım atılmamalıdır. Buna yol açacak her tutum ve davranış gericedir. Dolayısıyla bu tür sonuçlara yol açacak davranışlardan kaçınılmalıdır. Diğer yandan, mücadelenin bilinçli ve dengeli bir seyr izlemesine çalışılmalı ve başarılmalıdır. Bu, mücadelenin geleceği açısından hayati önemi olan ciddi bir görevdir. Bu görevin üstesinden gelmek bilinçli ve örgütlü kitlelerle mümkündür.

- Kürdistan'da, bu yeni aşamada, son olaylar uzun bir maratonun ilk adımlarıdır. Bu süreçte sömürgeci devlete karşıtlık ve düşmanlık derinleştirilmeli ve bilince çıkarılmalıdır. Halk kitleleri içerisinde büyük oranda zaten oluşmuş bulunan devlete düşmanlık duygu ve düşünceleri bilinc unsuruyla süslenmelidir. Ajitasyon ve propağandada buna özel bir dikkat gösterilmelidir.

- Bu aşamada düşmanı yormak, gide rek bıktırmak ve bunaltmak taktiği izlenmelidir. Bu yapılabilir. Bunu başarmak, kitleleri ayağa kaldırmakla mümkündür. Kürdistan'da sömürgeci devleti işlemeze hale getirmek, sömürgeci devletin ve sömürge Kürdistan'daki bütün uşaklarının bizzatihi beyinlerinde zafer kazanmak da, yine, ayağa kalkmış, sömürgeciliği ret eden uzlaşmaz Kürt halk kitleleri sayesinde mümkündür. Düşmanı kitlesel ve aktif bir mücadele ile çözüm arayışları içine itmek mümkündür. Bunu başarmak mücadelenin geleceği açısından büyük bir önem taşıyor.

Bütün çaba mücadeleyi bu düzeye yükseltmeye yönelik olmalıdır. Devrimci hareketin kazanması gereken sözde demokrasi memokrasi değil, böylesi ileri mevzilerde konumlanmaktır. Kitlelerin politize ve disipline olmaları, devlet ve uşaklarının gelecekte umutlarının kesilmesi bu süreçte yerli yerine oturacak ve zafer türkülerinin söyleneceği günlere ilk adımlar da o zaman atılmış olacaktır.

Jİ QELEMA HEVAL FEHİM BOTANİ BI KURTİ JIYANA ŞEHİD SOFİ

Mın hevalê Sofi bî rêya hevaleki jî qomita navendi, dî dawîya sala 1975'an de nas kîr. Dî wê demê de vatîniya Wi çûyin û hatin bû, dî de vera me û dî de vera Şîrnexê da.

Çî cara mîn heval Sofi didit, pîr kêf-xweş û dev lî ken vatîniya xwe pêk dîani. Bê tîrs û bê pîte pît erka evîniya xebatê dî dilê wi da geştur dibû. Wi bî van erkên giran jîyana xwe ya şoreşgerî dom dîkîr. Dî wê xebatê de têkiliyên me û yê serkîrdayetiya kati (Qiyada mîweqet) bî hevîr hebûn. Car carna hevalê nemîr, kadîrên wan dîanin cem me. Dî wê çûn û hatîne de endameki ramyarî (sîyasi) yê qomita navendi jî hevalê serkîrdayetiya kati û heval Sofi dî navbera Şîrnexê û cîzirê de ketin ser pîsû ya leşkerên xwîmîj, bî gelek destnîvis û bîryar namên (rapor) leşkerî-sîyasi ve hatîne girtin û ew bîrin hevsa Çîzirê. Dî wê demê de serbazek (başçawîş) bî navê Heyder Çawîş dîhate naskîrîn jî alî mîletve ku mîroveki pîr zorker û xwîn mîj bû. Serbazê zorker çend rojan hemî rengên eşkencê û lêdanê lî dîji wan bî kar anî. Sê rojan ew helawîst, tî û bîrçî hêla. Lê belê lî dîji eşkencê û lêdana wan ya dîrîndane xwe ragirtin û ser jî wanîr ne tewandî. Pîştî wê lêkolîna tund û dijwar wan hevalan tu tîştê lî ser xwe qebul nekîrîn û wan tu tîştê jî herdu hevalan fam nekîrîn. Pîştî wê lêkolînê MÎTê dest dani ser lêkolîna wan hevalan û lêkolîneke gîring û dirêj bî wan kîr lî bajarê Cîzirê û Mêrdînê. Pîştî lêkolîna dudwa jî tîştê jî wan negirtin, careka dî ew jî Mêrdînê bîrin Dîyarbekîrê û jî wîr jî bî balafîrê ew bîrne Enqerê zîndana Mamaqê. Dî gîrtîgehê de eşkenceke pîr lî wan hate kîrîn lê wan mîrxasîyek baş nîşan dan û tu tîşt lî ser xwe qebul nekîrîn. Pîştî pîr car eşkencê ew careka dî paşve hanî hepsa Mîdyatê û lî wê derê jî çend mehînan dî gîrtîgehê de man. Lê jî berku wan tu tîşt lî ser xwe qebul nekîrîn dijîmîn mecbur man ku wan berde.

Pîştî heval Sofi hate berdan zîvîrî mala xwe. Hevalê nemîr, dî pêvajoka eşkence û gîrtîna xwede qehremanîyek mezîn nîşan da. Zîrekîya wî bu nîmuneke mezîn jî bo her şoreşgerî. Jî ber wê çelengîya wî partîyê û mîletî bir û bawerîyeka mezîn bî heval Sofi anî.

Dema ku cîdabûn dî navbera

rêkxîstîna mede çêbû, heval Sofi cîhê xwe dî nav refa pêşverû de gîrt û lî humber kesên paşveru sekîni. Wi tu cara neheqî û stemkari qebûl nedîkîr. Wi her tum lî humber şaşîtiya rastî dîparast.

Hevalê Sofi, dî sala 1978' an de careka dî hate lêgerandî. Heval Sofi xwe da paş daku nehête gîrtin. Dî wî wextîde ew nameyekê jî emîrbereki leşkerî ve dîgre, jî wî tê xwestîn ku bî hukumetêre kar bîke. Heval Sofi pîştî wê namê pîr acîz dîbe û sonda mezîn dîxwe ku jî wîr pêve tu cara çeka xwe danîne. Bî rastî jî dîroka xebatî wî pêş çavê me dîket ku hevalê tekoşer ta roja şehîdbûna xwe çeka şoreş û şerefê jî mîlê xwe nehîni xwar û ser jî mêtîngehkarî re netewand.

Sala 1979' an de heval Sofi dîsa bî erkeka şoreşgerî çu Kurdîstana Iraqê beregeha Qiyada mîweqet. Dî wê demê de êrişek jî layê leşkerên Iraqê hat ser baregehê, lî de vera gelîyê komatê. Sofi lî gel pêşmergehên Qiyada mîweqet şereki mîrxasî kîrîn. Dî wî şerîde leşgerî zor gîran şîkandî, zîrekî û qehremanîya heval Sofi kartêkîrîneka zor mezîn lî ser hevalên wî kîr. Dî wî şerîde jî zîrekî û çelengîya heval Sofi hate pesînandî jî layên pêşmergehanve. Her dî wê salêde têkîliyên me û partîya Qomînistên Iraqê pêkve çêbûn. Heval Sofi careka dî bî erkeka nûve rabû û bî alîkarê partîya qomînist. Roj bî roj xebat bî heval Sofi xweştur dîhat.

Xwendî û nîvisandîna heval Sofi tunebû, hevalan gelek pêwîs dîtîn ku wî fêrî xwendî û nîvisandînê bîkîn. Hevalê zîrek, dî demeka kîn de fêrî xwendî û nîvisandînê bî û eşqa xwendî dî dilê wî de geşt bû. Tu caran tîrîkê wî jî pîrtîkên ramyarî û şoreşgerî xalî nedîbû. Ewî baş dîzani ku jî bo rîzgariya welat xwendî çend pêwîste. Heval Sofi, pîr hîşyar û çeleng bû. Evîniya wî jî tevaya hêzên welatparêz, şoreşger, komînist û demokrat re hebû, bî taybetî hezkîrîna wî jî sistema sosyalîst re û dî serîde jî yekîtiya Sovyetre dîhat; dijîmînê wî yê şereki emperyalîzîm bu, nexasme emperyalîzîma Emrîkî. Pîştî 12 îlonê ku cînta ya leşkerî, heval Sofi zor daxwaz dîkîr ku yekîtiya hêzên çep bê avakîrîn û wî ev daxwazîya xwe lî her derê dîgot.

Heval Sofi, rojekê jî berpîrsîyarên çend rêkxîstînan re, lî ser babeta yekîtiyê

wîha dîgot: "hey malxîrabno berê xwe bîdîn SODEP û HP yê ku du partîyên burcîwazî ne, ewan jî bona berjewendîyên xwe yekîti çêkîrîn, dîvê hûn jî wan ders bîgîrîn, ma ne şerme hûn wîha dîkîn. Çavê gelê me lî meye, dîvê em tîştêki bîkîn." Heval Sofi gelek daxwaz dîkîr bereyekî berfîreh were damezrandî dî navbera şoreşgerên Tîrk û Kurd da. Heval Sofi tum dîgot: "xwezi mîn berî mîrîna xwe yekîtiyeka bîngehî bîdîtaya dî nav bîzava şoreşgerda, bîra wê gavê mîrîna lî ber derî ba, heke ez bîmîrama jî bî dileki rehet ezê bîçûma gorê." Heval Sofi zor dîlovan bû, dema şoreşgerê an nîştîmanperwerek bîhata gîrtin an kuştîn jî ber wan gelek bêdax dîbû. Hêjayî gotînêye ku mîrov bêje, heval Sofi gelekî jî hevalê Stalin hîz dîkîr, ewî tum dî axaftîna xwe de dîgot: "heger yekî wek Stalin nehête Kurdîstanê gelê Kurd rîzgar nabe."

Heval Sofi careka dî dî sala 1981'an de serpereştîya mîfêzê dîkîr, dî havîna wê salê de wexta heval Sofi lî gel çend hevalên xwe ku dîxwestîn tev bareki gîran jî cebîlxane, derbasî Kurdîstana Iraq bîbîn, lî çîyayê Tenînê bergî leşkerên Tîrka dîbîn. Şereki gîran dî navbera wan de dertê. Pîştî 10 seetan şer lî gel xîstîna helîkopterek dijîmîn, çend cendîrme têne kuştîn û serbazek jî bîrin dîbe. Lê qehreman Sofi û hevalên xwe bê xîsar bî bîrîn xweve dîghêjîn qonaxa xwe.

Heval Sofi, dî hemî karên xwede dîrst û zîrek bû. Wî dî temama axaftînêxwede behsa wekhevîyê dîkîr. Sofi, jî wan kesên ku wî pîr jê hezdîkîr re dîgot: "heyla şoreşger, berxê mîn" û jî wan kesên ku ew jê acîz re dîgot: "heyla kevnepereşt" an jî "hey revgîn" Sofi, tum dîgot: "dîvê mîrov tu caran jî welat û axa xwe dîr nekeve, wê bê xwedan nehêle. Dîvê mîrov pêşengîya gelê xwe dî nav wî de bîke". Wî her tum dîgot ku "mîrîna mîn hebe bîla lî çîyayê Kurdîstanê, dî nav gelê mîn debe."

Jî jîyana Hevalê tekoşer, şehîdê nemîr heval Sofi ev tîştên ha mîn dîzani. Hêvî û daxwaza mîn ewe ku, Jîyana wî bî her awayî bête vejandî û bîbe stêreke geşt dî ezmanê nemîran de.

Hezar sîlav lî gîyanê şehîdê nemîr Sofi û gîşt şehîdên rêgay aşî û azadîyê!

Sömürgecilerin zindanında tutuklu bulunan bir arkadaşımızın tutuklularla dayanışma komitesine gönderdiği bektubu olduğu gibi yayınlıyoruz.

HAWAR !

Bütün bir yaz boyunca yağmura susayan toprak var gücüyle emiyordu iri yağmur damllarını. Sağnak halinde yağın yağmur toprağın çatlayan yanıklarından yitip giderken taze toprak kokusunu buğuluyordu. Selvi ağaçlarının yapraklarında öbekteleşen yağmur damlacıkları rüzgarın sallamasıyla göz yaşları gibi süzülerek karışıyordu toprağa. Kayalıkların arasında bir tutam toprağa kök salan fideler, korumaya çalışıyorlardı incecik bedenlerini.

Yüksek dağların arasında yilankavi bir biçimde uzanan nehir, taşmaya yüz tutan sularını gemlemeye çalışıyordu. Berrak akan sular yağmurla birlikte bulanıklaşmış, hızlanmıştı. Nehrin giderek hoyratça akmaya başlayan suları taşlara çarparak hışırtılı sesler çıkarıyordu. Yağmurdan ıslanan ve çamura bulanana kurbağalar tembel tembel öterek halilerine sitem ediyorlardı.

Nehrin kenarına savrukça serpilen evlerde yataklar serilmiş, çıralların ışığı azaltılmıştı. Buram buram kokan taze toprak kokusu evlere dek yayılıyordu. Günboyu oynamaktan yorgun düşen çocuklar, çelimsiz bedenlerini yatağa uzun sermişlerdi. Kendiliğinden kapanan kirpiklerini açmaksızın bıraktılar kendilerini uykunun tatlı kollarına.

Karanlık gecenin suskun akışını tek bir ses, Cigerxwin'in köpeği Hırço bozuyordu. Nedendir bilinmez; yüreğine tarifsiz bir sıkıntının ağır kütleli oturmuştu. Huzursuzluğunu havlayarak dışa vuruyordu. Cigerxwin'in babası Hüseyin pijamasını giymiş, yatağına uzanmak üzereydi ki oturduğu yerden yekini dışarıya, Hırço'nun yanına gitti. Köpeğin başını okşayarak sakinleştirmeye çalıştı. Sahibinin sevgi titreşimi yayan okşayıcı eli bir nebze de olsa dindirmişti Hırço'nun huysuzluğunu.

Hırço'nun huysuzlanmasına bir anlam veremeyen hüseyin, odasına dönerek babasından yadigar kalan gümüş kaplı tabakasını açıp, altın sarısı tütününden bir sigara sardı. Muhtar çakmağını çıkarıp yaktı sigarasını. Derin bir nefes çekip pencerenin hemen önünde durdu. Yağmur damlları bir saatin tik takları gibi vuruyordu pencere pervazını.

Köpeğin hırıldayan sesini yeniden duydu. Ancak bu kez önemsemeyip gökyüzünü seyre daldı. Yıldızlar sönük, ay yitmişti. Pek bir şey seçilemiyordu karanlıktan. Sigarasından son bir nefes çekip çabuk çabuk söndürdü. Tasalı düşüncelerini karanlığın içine salıp yatağına yöneldi.

Yatağın içinde küçük yumruklarını sıkışmış, uykunun en derininde rüyaya dalmıştı Cegerxwin; Rüyasında kuşluk vakti bulgur tenekesinin içine sakladığı renga renga misketlerinin, arkadaşı Ferhan tarafından çalındığını görüyordu. Çok sevdiği misketlerinin çalındığını görmesi bir karabasan gibi çökmüştü üstüne. Terden ıslanan perçemi pürüzsüz alnına dökmüştü. Elmacı kemliği kızarmış, kartopu yanakları terlemişti hafiften. Babası mendille yüzünü silip, üzerinden kayan yorganını üstüne çekip usulca düzeltti. Sönmeye yüz tutan sobaya bir odun parçası atıp yatağına girdi. Şafakla birlikte kalkıp öküzü tarlaya koşacaktı. Hırço yine başlamıştı huysuz huysuz hırıldanmaya.

Söküm eden şafağın ardından gökyüzüne yükselen güneş, toprağın yüzüne serpiştiriyordu günün ilk ışıklarını. Koro halinde uzun uzun öten horozlar gündoğumunu muştulamış, sağda solda buğday tanelerini aramaya koyulmuşlardı. Birazdan üzerlerine çökecek olan ölüm bulutlarından habersiz olan köylüler tarlalarının başına geçip, toprağı karasapanla sürmeye başlamışlardı.

Cigerxwin, köpeğinin yanına çömerek lokma lokma yaptığı ekmek parçalarını yemesi için ağzının önüne götürdü. Çocuğun elinden ekmek yemeyi çok seven Hırço nedense bu kez yemedi. Uzandığı yerden kalkıp bir iki kez silkindi. Akşamki huysuzluğu yeniden çökmüştü üstüne. Beklenmedik bir biçimde havlamaya başladı. Çevrede gezinen tavuklar, ürkerek kaçışmaya başladılar. Cigerxwin, köpeğinin başını okşayıp sakinleştirmeye çalıştıysada fayda etmedi. Hırço'nun havlayan ses tonu giderek artıyordu.

Gökyüzünün masmavi fonunda apansız beliren karaltular giderek köye

doğru yaklaşıyorlardı. Cigerxwin, başını kaldırıp baktı. Göz bebeklerinde bir ilgi bir merak belirdi. İlk karaltuların ne olduğunu seçemedi. Yaklaşan soğuk bir ürperti kapladı tüm bedenini. Bu karaltular uçaktı. Savaş uçağı! Alçalan uçaklar kentin üstüne gelince peş peşe kustular Napalm bombalarını. Yer sarsıldı! Toprak titredi! Deprem yemişcesine salandı dağlar!

Can havliyle kaçışan insanlar, gözlerini yakan, nefeslerini kesen bir toz bulutunun kesif kokusunu duymasalar. İşildayan bulutlar arasından soluk soluğa haykırdılar:

Hawar! Hawaar! Hawaaar!

Yarım kaldı kiminin dudaklarında hawar sesleri. Hazan yaprakları gibi serpildiler kavruyan toprağa. Körpçük bedenlerin narçeçeği dudakları arasından saçılıyordu pembe köpükler. Kıpırtısız duruyordu bebelerin kanlı parmakları. Ve bir ana bastırmış bebelerini kucağına kıpırtısız yatıyor boylu boyunca. Varamamış kapı eşliğinden bir karış öteye. Bir mezar taşından yoksun durur başı öylece.

Ne varsa candan yana, canlıdan yana ölümler. Rüzgarlar avare avare geziniyordu Halepçe'de; artık ne titretilecekleri çimenler ne de savurabilecekleri bakır yapraklar var.

Dilsizleşen yeryüzünde göğü yaran hawar sesleri asılıyor her gece Saddam'ın kulak memesine. Yüreğide tortulaşan korkunun titreşimi ısıyor Dehak'tan miras kalan esasını. Ve her gece ısılatıyor yatağı cehennem zebanisi. Her gök gürleyişinde ölüp ölüp yeniden diriliyor insansılar.

Ajans bültenleri hançerlemekteler yüreğimi beş bin kere! Beş bin kere kavruldu yüreğim Napalm bulutlarının ölüm saçan ışığında.

Oğlu Cigerxwin'i kucağına alarak gücüyle kaçmayı başaran Hüseyin, geriye kalanlarla birlikte günlerce yürüyüp Kuzey Kürdistan'a vardılar. Acılarını yüreklerine doldurup yaşamlarını yarı aç yarı tok sürdürmeye çalışıyorlar toplama kamplarında. Cigerxwin'in el ve ayakları sakat kaldı. Artık toprağı basıp doyaya koşamayacak. Ellerile doyaya toplayamayacak kır çiçeklerini. Ama hep duyacak çırpanan yüreğinde toprağı işlenen hawar hawar seslerini. Vu-ra-cak yüreğinin arpacıyı yüzyıllardır hawar hawar hawar diye çığlıklayan halkının Newroz yalımlı güür sesini.

17/3/1990 Aydın
H.K

TEKOŞERÊ BÊ TIRS İSMAİL BEŞİKÇİ CARDI HAT GIRTIN

Weke ku eşkereye welatê me ji layê çar dewletên qolonyalist ve hatiye parvekirin û bindestkirin. Hebûna me ji layên van dewletan ve nahête qebûlkirin. Her çend di navbera jiyana gelê me de cudabûn hebe ji tiştê ku wek hev, tada û bindest bûna Kurd li her perçeyekîye. Bê gûman wexta ku em dixwazin welatê xwe azad bikin û wek her kesekî serbixwe bijin, berî her kesekî me pêwistî bi alikariya kesên welatparêz, şoreşger, demokrat û sosyalist yê wan welatên ku gelê me bindest xistinê heye. Me pêwistî pê heye ku wexta em doza heqê xwe yê rewşa dikin, em piştgiyê xurt ji wan bigrin. Jiber ku, wexta her kesekî dibêje ez welatparêz, demokrat û ronakbîrîm, ne bes tenê bi gotin, her wiha pêwistê di kiryarên xwe de ji vî yekê bi cih bin. Divê em di vî warî de tiştên ku ji me tê xwestin bikin. Divê em bîdîn zanin ku wexta destê wiha digehê me û dixwaze piştgiyê xebata me biki, pêwistê ku em wan kesan baş binasin û qimeta wan zanibin.

Daxwaza me ji vî yekê ewe ku em karibin li ser ronakbîrî, tekoşer û piştevanekî me yê giranbîha sosyolog İsmail BEŞİKÇİ bisekinin û wi bi xebata wi ya hejave bi her kesekî Kurd, li her çar perçên Kurdistanê bîdîn nasin, da ku her kesekî Kurd zanibe me piştevanekî wiha bê tirs û qehreman heye.

Berî her tiştêkî em vîya bibejin ku, iro gelek hêsantîre wexta meriv li Tirkîye behsa Kurda bike. Gelek kes êdî vekirî dikarin bibêjin "belê ez Kurdîm" gelek kesên Tirk, yê rojnamevan, ronakbîr ku berê digotin "na, qet Kurdî tunem" iro dibêjin "Kurd hene û pêwistê hinek heqên kulturi ji wanre bêne dayin." Lê ev, çend sal berê ne hewqas hêsantîre. Wi wextî kesên ku digot "belê Kurd hene û pêwistê heqê wan bê nasin" pir kêmbûn. Her

wiha bi yek deng dihat xwestin ku kesên weha bêne sekinandin bi ceze, sîrgûn û ji kar derxistin.

Wexta ku behsa sîrgûn, ceze û ji kar derxistinê tê kirin, berî her kesekî mamoste İ. BEŞİKÇİ tê bira meriv. İ. BEŞİKÇİ, di wexta ku gelek kesên Kurd bi xwe "ne dikari" bêje; "Ez Kurdîm" wi bê tirs û vekirî behsa pîrsa Kurdî dikir û li hember temama teoriyên çewt ku ji layên dewletên ve dihat parastin dişikî. Wi li hember temama xeletiyên rastî diparast. Wi ne dikari qebûl bike ku milletekî wek milletekî Kurd tune.

Avagerê cumhuriyeta Tirkîye M. Kemal, wexta ku xwest "li hember qewetên dagirker ên Ingilîz û Frensa şer bike," berî her tiştêkî pêwistiyekî pir mezin didit ku yarmetiyê ji gelek Kurd bigre. Wi baş dizani ku şerêkî li hember wan dewletan bê yarmetiyê gelek Kurd bi ser nakevî. Ji ber vî yekê ji ew bi xwe li Kurdistanê gerya û çend civin bi mezinên Kurdanre saz kir. Di van civinan de gelek Kurd wek bira "hate ditin" û soz hate dayin ku piştî şikestîna dagirkeran wê temama heq û huqûqê gelek Kurd were nasin. Bi vî hawî di sazîna cumhuriyeta Tirkîde Kurda roleke mezin list. Wan bawerdikarin ku piştî serkeftinê ewê bigehîjî heqê xwe. Lê M. Kemal û hevalên xwe, piştî serkeftinê soza ku dabû Kurda bi temamî ji bîrkir. Wexta ku Kurda doza heqê xwe kirin ji bi xwînê hatin sekinandin. Rejîma Tirkî ya nû, êdî kuştin û qirkirina Kurda ji xwe re kir karekî rojane. Li alîkî kuştin û sîrgûn, ji aliyê din ve bi temama imkanên dewletê ve xwestin ku hebûna gelê me inkar bikin. Jibona vî kari ji wazîfe hate dayin ji gelek kesên "tarîxzan" re da ku tunebûna Kurda bi lêkolînen "îlmî" bîdîn îsbatîkirin. Bi rastî wan kesan karê ku ji wan dihat xwestin baş bi cih anin (!) Wan di dûmahîka

karê xwede teoriyek bi nave "teoriya Tirkî ya tarîxê" (Türk tarih tezi) amadekirin. Li gor vî teoriyê: "Li dinê, li rojhilata navîn û li Anadolê milletekî bi navê "kurd" tu cara ne jiyabû. Ew kesên wek "Kurd" tene nasin, di rastiyê xwede Tirkî. Zîmanekî bi navê "Kurdî" û cihêkî bi navê "Kurdistan" li coğrafîya cihanê de tunebûye û tune." Belê, piştî ku ev "teori" tê sazîkirin û pêve ji her kesekî tê xwestin ku vî biparêze, liser nerastbûna vî tiştî nehête mînaqêşîkirin.

Tarîxa Tirkî, ji layên wan kesên "tarîxzan" ve ji nûve tê nivîsandin û ew "teori" ya ku gelê Kurd qebûl nake dibe esasê tarîxa nû. Her wiha qewmîtiyek hîşk ku tu milletekî ji Tirkî qehremantir, mîrtir û baştir li ser rûyê dinê nabîne, tarîxa wan ya nû temamdike.

Belê, di wextêka wîhadê ku bes gotina "kurd" li Tirkîye bi serê xwe zindan, sîrgûn û îşkence bû, mamoste mezin İ. Beşikçi bê tirs mesela Kurdî vekir û xwest bi hawakî zanistî û delîlên xurt li hember inkarkirina gelê Kurd derkeve û bîde zanin ku cihê ku iro gelê Kurd lê dijîn Kurdistanê, gelê Kurd bi hezaran sal berî Tirkî li ser vî axêye, zîmanê Kurdî ji yê Tirkî cidatir û firehtir. Bi kurtasî wi dixwest li hember çewtîyê rastiyê bîde zanin.

Mamoste Beşikçi çawa pê hesiya ku milletekî wek Kurd li Tirkîye di bin zîlmekê wiha dijwar de dijî? Ew bi xwe liser wi wextî wiha dibêje: "Di sala 1961'an de ji bo stajê ez bo Elezîzê hatim hînatî. Min li tev qeymeqamiyên girêdayî ve li wilayetê kar kir. Gelek caran diwiya bû ez bi qeymeqamre biçûma gundan. Li gundan min rewşa Kurdan ji nêzik didit; ji berku bi tirkî nedizanin, di danûstendinan de pir zahmetî dikuşandin. Car car ji tercûmanekî alîkari dikir. Ez bi xwe ne Kurd bûm, lê rewşa Kurdan bala min kişand.

Xebata mın lı ser Kurdan dı daw-
iya vê salê de dest pê kir. Pışti
xwendinê mın lı bajarê "Çorım"
dest bı kar kir. Paş 1961'an pır-
tûkên lı ser Tirkîyê êdi ketin
çapê. Jı cıvın û mınageşe yên ku
ez beşdardibûm, jı rojname û
pirtûkên mın dıxwend, ez gihış-
tım wê qenetê ku problemên Tir-
kiyê bı sıyaseteka çep dıkarın bê
çareserkırın. Sempatiya mın bo
politika çep bı vi awayi dest pê
kir. Dı sala 1963'an de dema lı
Ewropayê " cemiyeta Cıwanên
Kurd" ava bû, ez lı Hekariyê es-
ker bûm. Mın dı rojnamande
xwend ku lı Tirkîyê jı hın kes
hatine girtın. Dema mın nûçe-
yên viha dibihistin, yan dıxwen-
dın," sedemên Kurditiyê" bêtır
bala mın dıkışand."

Belê, pışti ku mamoste Beşikçi
ew jiyana ku gelê Kurd têdeye dıt
û pêve, pırsa Kurdi bû perçeyeki
heri xwirt jı jiyana wı. Karê ma-
moste yê heri pır bû lêkolin lı
ser pırsa Kurdi. Wexta ku Beşikçi
dest bı vi karê granbiha kir wı
dızani ku dı vê rêyê de çend zah-
meti hene. Lê ew miroveki ilm-
darbû, wı nedikari çavê xwe jı
nerastiyê re bigirta. Her çend dı
parastina vê rastiyêde zıندان,
sırgûn û birçibûn hebû jı Beşikçi
xwe jê neda paş.

Mamoste BEŞİKÇİ, pışti ku dı
derheqa Kurd û Kurdistanê de
dibı xwedı malûmatne baş, cara
yekem dı sala 1969'an de kitêbe-
kê bı navê "Sistema lı rojhilata
Anadolu û bingehên cıvaki-abo-
ri û etniki" derdixe. Dı vê kitêba
xwe de bı hawaki zanisti lı ser
rewşa gelê Kurd disekine. Ma-
moste, dı vi wexti de lı bajarê
Erziromê lı universitê dersan
dide. Wexta ku mamoste Beşikçi,
bı hawaki rast û zanisti dersan
dide her weha bahsa Kurdan jı jı
xwendevanan re dike. Wê wextê
gelek mamosteyên dın yên ku jı
Beşikçi acız wı ıxbar dıkan. Lı
ser ıxbara wan kesan Beşikçi dı
22'ê hazirana 1971'an de tê
girtın. Dawe lı Beşikçi vedibe ku
wı "propaganda qomunizm û
Kurditiyê" kırıye. Jı ber vê yekê
mahkema Tirka 13 sal ceza dide
mamosteyê hêja.

Mamoste Beşikçi, 2 salan dı
zıندانa Diyarbekirê de dimine.
Pışti wê neqli hepısxana Edenê
dibe û lı wir jı salekê dimine. Dı
sala 1974'an de bı efıya gıştire
mamoste Beşikçi jı dıghêje "aza-
di" ya xwe. Lê mamoste Beşikçi,

jı hefs û tadeya lı ser xwe diti ne
tewiya. Pışti ku ew jı hefsê hate
berdan û pêve, xebata xwe ya lı
ser gelê Kurd bêtır bı hêz xıst. Wı
baştır dıt û fam kir ku çı zilm û
zordari lı ser gelê Kurd heyê. Wı
dest pê kir û lı ser nehektyên ku
lê hate kırın û rewşa mahkemên
Tirkan bı navê "Dawa İsmail
Beşikçi" da xuyakırın. Her wiha
dı nav sala 1976'an de çend
pirtûkên dı jı lı ser pırsa Kurdi
da çapkırın. Lı ser çapa van
pirtûkan serdestên Tirkan ew
disa dan girtın. Bıyara komkı-
rina pirtûkên wı hate dayın û dı
sala 1977'an de Beşikçi disa bı 3
salan ve hate mahkûmkırın.

Wexta ku cûnta eskeri ya 12'ê
ilona 1980'yi hat Beşikçi dı zin-
danêdebû. Ew baş dızane ku da-
xwaza cûnta faşist çıye û her
weha ew pêwist dibine ku lı ser
kırıyarên cûntayê û rewşa kur-
dan bı nameyekê jı seroka nıvis-
karên Sıwısrayê re bışine. Pıstre
qopiya vê nama Wı dikeve destê
berpırsıyarên hepısxanê. Lı ser
vê namê disa dawê lı Beşikçi
vedibe, dibêjın ku "te itbara
dewleta me lı derve şıkandiye" û
lı ser vê yekê 10 sal hukum dıdan
mamosteyê hêja. Pışti qedandı-
na hukum jı 5 sal sırgûn.

Belê, pışti hefsêk hewqas dır û
dirêj, dı nav 16 salande 10 sal lı
zıندانê ve mamoste İ. Beşikçi dı
sala 1987'an de disa dıghêje "aza-
di" ya xwe. (Mamoste İ. Beşikçi
dibêje: "Ez hertım azadım, jı ber
ku ez fikrên xwe hertım û dı bin
her şertan de dibêjım.")

İdi lı Tirkîyê wext hatiye gu-
hertın. Pırsa Kurd û Kurdistanê
bı hawaki gıştı jı ali gelek kesan
de tê xebardan. Gelek nıviskar û
ronakbirê ku berê İ. Beşikçi ne-
heq dıkarın û digotin: "ne karê
meye ku em bahsa Kurda bıkan"
ew bı xwe iro lı ser rewşa Kurda
tıšta dibêjın. Gelek jı wan bawer
nakın ku êdi pırsa Kurdi lı
tirkîyê bı hukmê zorê bê
çareserkırın. Evjı nişana wêye
ku rêya hemû demoqrata û
nıştımanperwerên Tirk şopa
mamosteyê hêja ye.

İro jı hemû wexta bêtır lı ser
pırsa Kurdi tê xebardan û doz
pêşve dıçe. Mamoste Beşikçi jı vê
xebatê pır kêfxweşe. Ew weha
dibêje: "Dema em lı 30 salên
dawiyê dınêrin, em dıkarın vê
bibêjın; Kurd êdi xwe mahkeme
dıkan. Dı salên 1960'an de lı Kur-
distana başûr bı serokatıya M.

Berzani tevgerek hebû. Ev tevger
muhtacı aspirinekê jı bû. Lê wê
demê Kurd bı vê tevgerê eleqeder
nedibûn, meraq jı nedıkarın.
Van salên dawiyê rewş hate gu-
hertın. Diyarbekiri, Çolemergi
dıxwazın bızanın û tê bighên ka
lı Kurdistanana başûr, lı İranê çı
dibe, çı dıqewime. Bı ya mın ev
guhertnek mezine." 2000'e dogru
25 sıbat 1990.

Her weha mamoste Beşikçi
xebata ku dı çarçova qanûnan de
tê meşandın kêm dibine û
dıxwaze ku bı cesaret ev çarçova
ku rejıma Tirk daniye bê şıkan-
dın. Dı vi waride dı eyın kovare
de waha dibêje: "Divê mirov ba-
weriyên xwe lı hemû cıhan
bibêje. Jı qedexeya qanûn u zag-
onan xwe nede paş. Çı jı aliyê 5
generalan, çı jı aliyê 450 parla-
menterane bën çekırın; Dı be
ku qanun resmi bın, lê ne
meşrûne. Qanunên lı pêş
fikrandınê asteng ne meşrûne.
Divê mirov bıkarê lı her cıheki
nêrinên xwe bibêje. Eger cezayê
vê yekê hebe, divê mirov xwe lı
ber wê jı bigre, lı pêş wan
teşkilatan baweriya xwe bibêje.
Bı vi awayi dinamizm ava dibe.
Divê her kes waha bıke. Eger em
waha bıkan, em dıkarın heta he-
tayê rakın. Lê qayılkırina Tur-
gut Ozal (serokkomarê Tirkîyê),
qayılkırina Oltan Sungurlu
(wezirê edaletê).. Dewlet dıkare
hinek qanûnan nerm bıke, lê
dıkare bibêje jı " mın daye û ez
dıtınım". Karên weha bı
têkoşnê dıçın seri."

Mamoste Beşikçi xebata xwe ya
lı ser Kurd û Kurdistanê dı
pirtûka xwe ya nû bı navê " qolo-
niyeke navnetewi Kurdistan" de
gıhaşte qonaxeka nû. Lê
mıxabın hêj pirtûka Wı nehatibû
belavkırın, jı layê rejıma
Tirkîyê ve hate qedexe kırın û
mamoste Beşikçi careka dı hate
girtın.

Belê, mamoste Beşikçi iro disa
hatiye girtın û dı zıندانê deye.
Sücê Wı bes rasti gotine. Divê em
bı her awayi, lı hemû deran xe-
bateke waha bimeşının kû dengê
wı bighêjın hemû keseki, bıra
careka dı temama xelkê cıhanê
zanıbın kû rejıma nıjadperest ya
Tırki çend dıjımınê rastiyêye.
Divê em kareki waha bimeşının
ku, hemû keseki welatparêz û de-
moqrata zanıbın wexta ew
pıştıgirtıya gelême dıkan ne bı te-
nêne.

DİRENİŞİ SELAMLAMAK

Bêrivan

Ulusal kurtuluş mücadelesi vermiş uluslar, mücadele sürecinde yer alan büyük başarıların yanında büyük katliamları ve tarihe mal olmuş büyük kahramanlıkları da çeşitli etkinliklerle anarlar. Böylesi ulusal günler, bayramlarda, yapılmış haksızlıklar ve gösterilmiş olan kahramanlık ve başarılar bir kez daha gündeme gelir ve tepkiler bu noktada yoğunlaşır, doruğa ulaşırlar.

Mart'ın 21'i, NEWROZ da Kürt halkı için böyle bir gündür. Bu büyük günde zorba Dehak'ın zalimliğinin yanında devrimci Kawa'nın cesareti ve Kürt halkının Dehak zorbasından kurtuluş sevinci de anılır ve yaşanır. Ve bu kez Kawa'nın parolası ateş, artık direniş ve başkaldırı sembolüdür.

Ve bu kez Kürt halkı canlar sunuyor canların özgürlük habercisi NEWROZ'a.

Protesto eylemlerinin arifesinde başlayan bu NEWROZ'da her keslerden ve her şeylerden farklı olarak bir Kürt Kızı da haykırdı; "YAŞASIN NEWROZ" diye, alevler sarmaya başlarken bedenini.

İşkenceyi, baskıyı, zamansız ölümleri protesto etmek amacıyla Nusaybin'de başlayıp kısa sürede diğer yerleşim bölgelerine sıçrayan ve başkaldırıya dönüşen bu direniş zincirlerini selamlamak gerektiğini düşünmüştü O. Kadınların, çocukların sömürgeci kurşunlara zılgıtla, taşla karşılık verirken "SERHILDAN JİYANE" haykırışlarını selamlamak gerektiğini düşünmüştü.

Adı ZEKİYE ALKAN dı bu kahraman Kürt kızının. "Nusaybin direnişini selamlamak gerekiyor" demişti arkadaşlarına. Bu yiğit devrimci Kürt kızı diğer bütün devrimci faalyitlerinde olduğu gibi yine öncü olmak istemişti. Açlık grevlerinde, boykotlarda, forumlarda hep önde hep yiğitti.

Bu eylemini gerçekleştirmek için NEWROZ'u seçti ZEKİYE. Ayrıca NEWROZ ateşinin en iyi insan vücuduyla yakılacağını belirtirken şunları söyledi: "NEWROZ ateşi; artık çırpıyla yakılmaz. NEWROZ ateşi bundan böyle insan etiyle yakılmalı."

Diyarbakırda, 21 Mart (NEWROZ) 1990 tarihinde, üzerine tinerle karışık benzini dökerek kendini yakan ZEKİYE

"YAŞASIN NEWROZ" diye haykırdı, kibriti çakarken. Yetişip söndüremesinler diye de tinerle karışık benzinle etrafına bir daire çizdi. Önceden hazırlanmış olduğu pankartı çocuklara, geleceğin özgürlük savaşçılarına teslim etmişti emanetini. Alevler bir anda sardı tüm bedenini ZEKİYE'nin. Yetişip söndürdüklerinde vücudunun yüzde sekseni ikinci, üçüncü derecede yanmıştı. ZEKİYE, yoğun bakımda olduğu Ankarada eylemini tamamladı.

KAHRAMAN !! Gerçekten bu kavramı hak etmiş nadir insanlardan biridir ZEKİYE ALKAN. Yaşamını sunarak gerçekleştirdiği bu eylemiyle tüm dünyaya Kürt halkının haklı tepkilerinin nerele vardığını bir kez daha ilan etti. Öyle ya, kendini yakmaya başlayan bir halkın haklı istemlerine daha ne kadar kulaklar tıkanabilecek.

Basın, ZEKİYE'nin, Erzincanlı,Zaza ve Alevi olduğunu, kitap, sinema ve şiir sevgisini yazdı ama, bu 25 yaşındaki genç kızın, KAWA'nın mücadele meşalesini kapışından ise söz etmedi.

Tıp Fakültesi öğrencisi olan bu yiğit devrimci, bu eylemiyle, Kürt kadının bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinde en ön saflarda yer alarak tarihe mal ola-

cağını, Kürt halkının türkülerinde yaşayacağını, yeni doğacak çocuklara severek isimlerinin verileceğini ve şehitler verme geleneğinin süreceğini belgeliyor.

Kürt kadını ulusal kimliğine öylesine sahip çıkmıştır ki, basın, direnişler sırasında "Neden evlerinize gitmiyorsunuz" diyen sömürgeci işgal güçlerine Kürt erkeklerinin şöyle karşılık verdiğini yazıyor: "Kadınlarımız bırakmıyorlar ki; nereye gidelim?"

Bu, Kürt kadının ZEKİYE'nin şahsında, bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinde bir adım daha atarak, gerçek yerini aldığını gösteriyor. Nusaybin, Cizre, Silopi vs. direnişlerinde Kürt kadınları pasif kalmayı ret ederek bazan taş atarak, bazan da zılgıt çekerek direnişlerdeki yerlerini aldılar.

Başta Kürt kadınları olmak üzere, tüm mücadeleciler unsurlar ve Kürt halkı ZEKİYE'ye ve mücadeledeki yerine sahip çıkmalıdır. Eyleminin önem ve anlamına sahip çıkmak bir yurtseverlik görevidir. Mücadelemiz, ZEKİYE'nin eylemi ile bir adım daha atarak, bağımsızlık ve özgürlüğe doğru yükselmiştir.

ZEKİYE görevini tamamladı. Bize düşen, O'nu her yıldönümünde sadece bir resimle anmak değil, eyleminin içerik bakımından gösterdiği farkı bilince çıkararak mücadeledeki gerçek yerine oturtmaktır. Bize düşen, O'nun yükseklerde dalgalandırdığı mücadele bayrağını yere düşürmemek, Kürdistan dağlarının doruklarına taşıya bilmektir.

Zekiyemize, Zekiyelerimize şan olsun, selam olsun.

YENİ BİR KÜRT KONFERANSI

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü, Sovyetler Birliğinde, 27-29 Haziran 1990 tarihleri arasında tüm Sovyetler Birliği Kürtlerini kapsayacak bir konferans gerçekleştirecek.

Konferans "Tarih ve günümüzde Sovyet Kürtleri" adı altında gerçekleşecek ve esas olarak şu konuları ele alacak: Kürtlerin Rusya İmparatorluğuna geçiş tarihleri, Kürtlerin Ekim devrimine katılmaları ve sosyalist inşadaki katkıları; Çağımızda çözülemeyen Sovyet Kürtlerinin sorunları; Edebiyat, Dil, Kültür ve diğer sorunlar; Sovyet Kürtlerinin Sovyetler Birliği dışındaki Kürtlerle ilişkileri.

Konferans süresi içerisinde Kürçe konser, el sanatları sergisinin yanısıra diğer bazı etkinlikler sunulacaktır.

Konferans başkanlığını SBKP-MK'ne bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü Direktörü ve Sovyet Sosyalist Kazakistan Cumhuriyeti Kürtlerinden değerli Kürt bilim adamı, Akademisyen, profesör Nadir Nadirov Karimoviç yapacaktır.

Kürt Kökenli Milletvekillerine Açık Mektup

Yıllardır sömürgeci Türk devletinin, Kürt halkını inkar ve imha temelinde sürdürdüğü terörün dayanılmaz boyutlara varması karşısında patlama noktasına gelen silahsız ve savunmasız halkın kitlesel protesto ve eylemlere geçmesi üzerine, Türk devleti ve hükümeti saldırganlıktan, cinayet ve zorbalıktan vazgeçeceği yerde, terör ve saldırının dozunu artırdı. İnsan haklarına, hukuk devletine ilişkin imzaladığı uluslararası anlaşmaları bir yana iterek yürürlükte olan yasaları bile berteraf ederek, tam bir dağbaşı eşkıyalığıyla Kürt halkını bastırmayı, sindirmeyi, sürmeyi ve katletmeyi kararlaştırdı. Çıkarıldığı 413 sayılı kararname ile zorbalığının sınırlarını Türkiye çerçevesinde genişleterek, basını, sendikaları, insan hakları kuruluşlarını, ilerici ve devrimci yayın organlarını susturma yoluna gitti. Çıkarılan kararname, adına layık tam da devletin bir terör estirme kararıdır.

Devletin bu kararname ile terörün önüne geçmek istediği tam bir yalan ve sahtekarlıktır. Nusaybin, Cizre, Midyat, İdil, Derik, Mazıdağı, Çınar, Diyarbakır, Silvan, Lice, Hani, Kozluk, Siirt, Batman ve başka yerlerde kepenklerini kapatan esnaf, açlık grevi, boykot ve protesto yürüyüşü yapan gençler, Özel timlerin kurşun yağmuruna, taş ve sopayla karşılık veren çocuklar, gençler, analar ve bacılar terörist değil onlar, her türlü ulusal hakları, hatta insanca yaşama olanağı elinden alınmış bizzat ordunun, Özel timin, polis ve korucunun terörüne hedef olan koca bir halktır.

Bizzat terör, sürgün ve baskıların hedefi olan basının, dokunulmazlıkları kaldırılmak istenen milletvekillerinin, işçi sendikalarının, insan hakları kuruluşlarının, İsmail Beşikçi gibi aydınların terörle ne

ilgisi var? Oysa son kanun hükmündeki kararnamenin, Olağanüstü Hal Bölge Valisine ve diğer devlet kuruluşlarına tam da bu kesim ve güçlere saldırma olanağı verdiği, onları susturmayı, sürgün etmeyi yada başka yollardan boyun eğdirmeyi amaçladığı açıktır.

Bugüne kadar Kürt halkı fiilen düşman olarak kabul edilmiş ve en iğrenç muamelelere tabi tutulmuştu. Şimdi bu terörist kararnameyle, Kürt halkının bütünü hukuksal olarak da düşman tanımının içine alındı. Kürt halkı resmen de düşman ilan edildi.

Kürt halkına düşmanlık bu boyuta getirilmişken, varlık ve haysiyeti bu derece ayaklar altında çiğnenirken, bu milletin bir ferdi olarak her milletvekilinin, politikacının ve aydınının bu politikanın sürdürücüsü ve destekçisi olan, Kürt halkını boğmakta milli mutabakata varan iktidar ve muhafefet partileriyle artık hiç bir bağının kalmadığını, onursuzluk zincirinden başka bir anlamı olmayan bu bağlardan bir an önce kurtulmaktan başka bir yol olmadığını düşünmesi gerekmezmi? Kürt milletinin çektiği acılar karşısında sizler hala bu partilerdeyken vicdanınız sızlamıyormu? ANAP'ın, SHP'nin yada DYP'nin ölüm ve zulümden başka Kürt halkına bir şey vermediklerini görmek için daha ne gerekiyor?

Bütün Kürt kökenli milletvekilleri olarak bu düşman partilerden ayrılıp, bir araya gelmekten, ortak bir gurup kurarak veya demokrat, ilerici çevrelerle, Kürt halkının onurluca yaşama kavgasında yer almaktan sizleri ne alıkoyuyor? Kişisel çekişmeleriniz yada mahalli anlaşmazlıklarınız mı? Yüce bir ulusal dava karşısında bir hiç olan bu tür çekişme ve anlaşmazlıkları bir tarafa itecek medeni cesaret sizde yokmu? Onurlu, insanca bir yaşam, medeni cesaret

konusunda bir Kürd'ün başka millette mensup bir insandan daha geri olmadığını göstermenin zamanı gelmiş, geçiyor bile.

Kürt halkı ciddi ve ağır bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Kürt halkı sizden görev ve sorumluluk bekliyor. Yapacağınız tek şey, halkımıza yabancı ve ona düşman partilerden bir an önce ayrılmak ve parlamentoda bağımsız bir Kürt gurubu oluşturarak halkın adil davasını savunmaktır. Tarihsel sorumluluğun sizden beklediği budur.

Kalın sağlıcakla.

Mayıs 1990

Tevgera Rızgarîya Kürdistan
(TEVGER)
Yürütme Komitesi

Kürt Sorunu..

(Baştarafı 12. sayfada)

"International" dan sorulmuş ve doğrulanmıştır. Redaksion) Helena, konuşmasının sonunda Akademisyen Andrey Saharof'un bütün devletlerin Kürdistan'a yardım çağrısını içeren mektubunu okudu.

Benim SSCB de yaşayan Kürtlere dair konuşmam büyük bir ilgi çekti. Çünkü orada bulunanların çoğu ilk defa, ilk elden böyle bir bilgi alıyordu.

Konferansta, Kürt demokratik hareketinin Asya ve Avrupadaki liderleri konuşular.

Konferans bitiminde alınan kararlarda Kürtlerin yaşadığı ülke hükümetlerine, Kürtlere zalimce davranmalarından vazgeçmeleri çağrısı yapıldı. A. Saharof'un önerisi üzerine, Kürt sorununun görüşülmesi için Birleşmiş Milletlerin özel bir oturum yapması çağrısı kabul edildi.

"SIKI YÖNETİMDEN DE SIKI"

(Baştarafı 1. sayfada)

Türk tarihinin her döneminde kendini açıkça ortaya koyan durum, yani; Kürt meselesi konusunda birbirlerine sarılıp kenetlenen iktidar, muhalefet, basın ve çoğu Türk "aydın" çevrelerinin: "Vatan elden gidiyor, ülke bütünlüğü tehlikededir." sözleri ortalığı kaplamış bulunuyor. Kürt ulusal sorununa ilişkin politikaları belirleyen ordu, Turgut Özal'ı devreye soktu. Sömürgeci ve işgalci Türk ordusuna göre durum "vahimdi" ve yeni tedbirler gerekiyordu.

Herşeyi halk desteğinden yoksun bir iktidarla yapmak Özal'ın hem işini zorlaştırıyor ve hemde işine gelmiyordu. Bu nedenle muhalefet partilerine bir "zirve" toplantısı çağrısı yaptı. Çağrı, babasının "kutsal" mirasına el dokundurmama çabası içinde olan azgın Kürt düşmanı Erdal İnönü tarafından tereddütsüz kabul edildi. Özal'ın Çankayadaki varlığını meşru kabul etmeyen ve bu nedenle elini sıkımsama kararını daha önce kamuoyuna ilan etmiş bulunan Demirel, ilk başta tavır belirlemede zorluk çektiği imajını vermeye çalışmakla birlikte toplantıda yerini almayı ihmal etmedi. "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" söz konusuydu. Bay Demirel ve partisi için "ülke sorunları protokolden daha önemliydi" ve bay Demirel'in "tutumu protokoller bir tutumdu." Yani yine "dün dündü, bugün de bugün." Yaşlı bir dansözünü andıran bugünkü politik kişiliğiyle Demirel "önlemlerin insan haklarına aykırı olmaması koşulunu" geveleme manavraları içerisinde Kürt halkına olan düşmanlığını bir nebze de olsa gizleyebileceğini umuyordu. Daha önce söylenmiş büyük lafların mazeretleride yukardaki gerekçelerde gizliydi ve dolayısıyla Demirel'in eski müsteşarının elini sıkımsamasının öyle çok büyük bir mahzuru olmazdı. Demirel'in kaç yüzlü olduğunu anlamak için bir hafta içinde söylediklerini bir araya getirip bakmak yeterliydi ama, anlaşılana o ki, yaşlı politikacı kendi halkında bu yeteneğin bulunmadığından iyice emindi.

Evet, Kürt halkını yeni yöntemlerle ve daha şiddetli baskılar altına almak, tümünden susturmak amacını taşıyordu partilerarası 2 Nisan zirvesi. 3 saat 40 dakika süren zirve toplantısının, basına yansıdığı kadarıyla bütünüyle, daha doğ-

rusu bazı ayrıntılarda mütabakatla sonuçlanmadığı anlaşılıyordu. Ancak, herkesin Kürt halkına karşı daha şiddetli baskılar konusunda ordu ile birlikte olduğu, mevcut sözde yasaların bütünüyle ortadan kaldırılması anlamına gelen yeni düzenlemeler konusunda görüş birliği sağlandığı da gizlenemiyordu. Demirel: "daha ne istiyorsunuz, silah mı, moral mi istiyorsunuz? Verelim" diyordu. Ve basın: "sıra hükümette" manşetleri ile çığlıklar atıyor, hükümetin bir an önce harekete geçmesini, Kürt halkını yeni katliamlardan geçirmesini kışkırtıyordu.

Ordu, bazı ayrıntılardaki anlaşmazlıklardan memnun değildi. Çünkü Özal'ın sunmuş olduğu "tedbirler"deki kimi ayrıntılara sözde karşı çıkılmıştı. Kürt ve Kürt meselesi konusunda ilerici fikirler taşıyan milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması ve cezalandırılmaları, mecliste bekletilen idam cezalarının alelacele ele alınıp, idamların gerçekleştirilmeleri gibi konular, sözde, sadece Özal'ın fikirleri olarak kalıyordu. Demirel ve İnönü'nün bu gibi tedbirlere karşı çıkmaları onların insan haklarına saygılarından dolayı değildi kuşkusuz. Hayır, onlar şu anda ayağa kalkmış halk kitlelerinin devletin bu türden bir barbarlığı karşısında gösterebileceği tepkinin hesabını yaptıkları ve ondan korktukları için muhalefet şerhini koyuyorlardı. Onlar iyi biliyorlar ki Kürt halkının toplu bir direnişi karşısında, ne tedbir ve önlemler nede top ve tüfekleriyle orduları işe yarayacaktır. Onlar Kürt halkının patlamaya hazır bir barut fıçısı durumuna gelmiş olmasından duydukları korku nedeniyle bazı sözde çekingeler koydular.

Durumdan rahatsız olan ordu, Özal'ı ha bire sıkıştırdı. Hazırlanmış recetenin tümüyle uygulamaya sokulması emri veriliyordu. Ordunun sivil uşakları ve çete başları Özal, bu "tedbirleri" bakanlar kurulunda "kanun hükmünde kararname" olarak çıkarırlarken kendilerine verilmiş görevi yapıyorlardı.

Basında "Güney Doğu zirvesi" başlığı ile verilen bakanlar kurulu toplantısı, 9 Nisanda Özal'ın başkanlığında toplandı. Toplantı tümüyle göstermelikti. Bir hayvan sürüsünden farkı olmayan, adları her türlü pisliğe bulaşmış bakanların nesineydi ki, tedbirleri tartışmak, fikir

belirtmek.. Hazır reçete önlerine konmuş Onlara "evet" demek kalmıştı. Böylece ordunun hazırlanmış ve onaya sunmuş olduğu terör paketi bakanların imzasına sunulmuş, Kürt halkına karşı şimdiye kadar görülmemiş "yasal" baskılar getiren "kanun hükmünde kararname" açıklanmış oldu.

Kürt halkını tümünden sindirmeyi amaçlayan bu kararnameye göre: "gerekli görülen kişiler sürgüne gönderilecek." Tabi bunun hududu yok, sadece "gerekli görünen" deniliyor. Az sayıdaki uşakları dışında sömürgeci ve işgalci Türk devletin Kürt halkını tümünden düşman saydığı herkesçe bilinen bir gerçek. Buna göre sürgün tehdidi Kürdistan'da yaşayan Kürt halkını bir bütün olarak hedefliyor. Amaç Kürt halkını bir bütün olarak baskı altına almak ve ezmektir. Bu durumda sürgün edilmek istenen Kürt halkıdır. Kürdistan boşaltılmak isteniyor açıkça. Kürdistan tarihi sürgün kavramına yabancı değildir. Kürt halkı buna benzer sömürgeci tasarruflarla daha önce de bir çok kere karşılaşmıştır. Başları sıkıştıkça, kürt halk hareketinden korkuya kapıldıkça sömürgeci devletler, sürgün silahına baş vurmuşlardır.

Atalarının baş vurdukları ve fakat başaramadıkları Kürt halkını İç Anadolu'ya sürüp sömürgeci asimilasyon politikaları ile eritmek, ulusal benliğini tahrip ve yok etmek bugün Özal yönetimi tarafından tekrar canlandırılmak isteniyor. Bölgede çeşitli oyun ve provakasyonlar tezgalayarak kontr-gerilla, MİT, özel tim vb. açık ve gizli karanlık güçlerin, halkı göçe zorlama planları hernekadar birçok kürt köylüsünün yerini terk etmesine neden olduysada onların istedikleri toplu bir göç olmadı. Böylece amaç edinen "tampon bölge" oluşturma planları tam olarak gerçekleşemedi. Getirilen bu "yeni" sürgün kanunu ile bu yapılmaya çalışılmaktadır.

Kararnamenin bir maddesinde; "cezalar, bölücüler için iki katına çıkarılacaktır" deniliyor. Ordunun, sömürgeci Türk egemen güçlerinin bir kuklasından başka hiç bir misyonu ve niteliği bulunmayan T.C mahkemeleri, varolan resmi ideolojinin savunucuları olduklarından, nazarlarında zaten her "Kürdüm" diyen suçludur ve cezalandırılmalıdır. Durum böyle olunca da Kürt yutseverlerini ceza yağmuruna tutmak için havadan sudan bahaneler uydurarak, zalim işkenceler altında zorla imzalatılan ifadelerle dayalı olarak zaten en yüksek cezalar verilmektedir. Bu yeni düzenlemeyle, artık, iş

tamamıyla çığırından çıkarılmak istenmekte, keyfi ceza tehditleriyle Kürt halkı çok daha acımasız baskılar altına alınmak istenmektedir.

Diğer yandan, ağır cezalar verilen kişilerin itiraflarda bulunarak arkadaşlarını ele vermelerini sağlamayı amaçlayan "pişmanlık yasası"nın gerektiği gibi işlev görmemesi, bu konunun yeniden ele alınmasına neden olmuş, yeni kararname ile "itirafçılara ceza indirimi" yanında "para ödülü" de gündeme getirilmiştir.

Kararnamenin getirmiş olduğu kısıtlamalardan biri de, basın üzerinde varolan baskının çok daha ileri bir boyut kazanması olmuştur.

Bir ülkenin demokratik olup olmadığına bakmak için, o ülkedeki basının durumunu bilmek önemlidir. Her şeyden önce şunu belirtelim ki, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde basın hiç bir dönem özgür olmamıştır. Zaman zaman kanunlar zorlanmış ve bazı ilerici, demokrat içerikli gazete ve dergiler çıka bilmiş ise de bu, zorlu mücadeleler sonucu, ağır baskı ve cezalar göğüslenerek olmuştur ve hiç bir zaman uzun erimli olamamıştır.

Türkiyede gerçekleşen askeri darbeler incelendiğinde görülecektir ki, ilk işleri basınla uğraşmak olmuştur. Demokratik ve sol içerikli tüm basın kapılarına mühürler vurulurken, sorumluları hakkında ağır cezalar istenmiş ve verilmiştir. Kapatılmayan dergi ve gazeteler ise, çok yoğun sansür tehdidi altında çıkabilmişlerdir.

Türkiyede basın, yıllarca, "Kürt" kelimesinin satırları arasında geçmemesine son derece özen göstermiştir. Ancak, belli bir dönem sonra, her nedense bu sözcük çok yoğun bir biçimde renkli basının manşetlerinden inmedi. Basının bunu kendi "özgür" iradesi ile yapmadığı, gazete sahiplerinin zaman zaman kendi açıklamaları ile belli olmuştur. Çünkü birçok yalan ve düzmenin defalarca açığa çıkması, gazete sahiplerini ve kimi sorumlularını bazı açıklamalar yapmaya zorluyordu. "Bunlar MİT'in gönderdikleri haberlerdi" deyip sorumluluktan sıyrılmak isteyen basının, özrü kabahatinden büyüktü. Böylece burjuva basınının MİT tarafından yönlendirildiği gerçeği apaçık ortadaydı.

Tüm bu sıkı uygulamalar yanında, Türkiye genelinde ve özellikle Kürdistan'da yasalar zorlanarak, ilerici, demokrat, sosyalist dergi ve gazeteler çıkmaya başladı. Bunların çoğu genel olarak

Türkiyenin içinde bulunduğu duruma dikkat çekerlerken, Kürdistan sorunlarını dile getirmeye çalışan Medya Güneşi, Deng gibi yurtsever Kürt dergilerine, Kürt halk kitleleri tarafından yoğun bir biçimde sahip çıkılıyordu.

Oluşmuş somut durum, artık, Türk ordusunun ve egemen güçlerinin işine gelecek gibi değildi. Onların yaptıkları birçok pravakasyon ve kışkırtma, çıkardıkları birçok gizli belge (ki bunların büyük bir kısmı Kürt ulusal varlığını yoketme amaçlıdır) ilerici basın tarafından elde ediliyor, kitlelere duyuruluyordu. Hakkari yöresinde gerçekleştirildikleri bazı katliamlar basında açık bir biçimde yer aldı. Bu durum, özellikle, orduyu tedirgin ediyor ve onların her istediklerini yapmalarına engel oluyordu. Bu önlenmeliydi.

Sansür olayı hem yurt içinde ve hem de yurt dışında iyi karşılanmıyor. Zaten basının Türkiyede ağır baskılar altında olduğu, bu durumun uluslararası demokratik kuruluşlarca defalarca protesto edildiği bilinmektedir. Basına öyle bir çare getirilmeliydi ki "sansür" adı geçmemeliydi, bunun yoğun bir tepki toplanacağı hesaplanıyordu.

Kararnamenin basın ile ilgili bölümünde sansür kavramı geçmemiştir. Bunun yerine şöyle denilmiştir: "Bölgedeki faaliyetleri yanlış aksettirmek veya gerçek dışı haber ve yorumlar yapmak suretiyle bölgedeki kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasını veya bölge halkının heyecanlanmasını, yahut güvenlik kuvvetlerinin görevlerini gereği gibi yerine getirmelerini engelleyecek şekilde yayımlanan her türlü basılmış eser hakkında, bunların bölge dışında basılmış olup olmadığına bakılmaksızın, olağanüstü hal bölge valiliğinin teklifi üzerine içişleri bakanı'nca yukarıda belirtilen tedbirleri almak, gerektiğinde bunları basan matbaayı kapatmak."

Hükümet çevreleri, basına getirilen bu kısıtlamaların "sansür" olduğunu söyleyenlere şöyle karşılık veriyorlar: "Hayır bu sansür değildir." Fakat aynı hükümetin içişleri bakanı Abdulkadir Aksu: "getirdiğimiz önlemler uygulanıyor. Duyduk ki bir matbaa bastığı bir dergiyi artık basmayacak, bassaydı kapatırdık" açıklamasında bulunabiliyor. Aslında getirilen "önlemlerin" sansürden çok daha kaba ve sert olduğunu kendi ağzıyla itiraf ediyor. Kürt meselesi konusunda devletle hemfikir olan Hürriyet gazetesinin köşe yazarı Oktay Ekşi bu konu ile ilgili şöyle diyor: "...O yüzden bazı

düşüncelerine (Özal'ın) katılma olanağı yok. Örneğin getirilen önlemlerin basınıma sansür uygulama anlamına gelmediği yolundaki sözler, aslında sansürden daha vahim bir önlemin uygulanmak istendiği gerçeğini örtmeyi amaçlıyor." Bazan Oktay Ekşiler bile gerçeği söylemek zorunda kalıyorlar.

Basına getirilen bu "kısıtlamalar" neticesinde artık, sol ve ilerici basının yaşama olanakları tümenden ortadan kaldırılmıştır. Geri kalanların ise matbaalarının açık kalmasını sağlamak için bütünüyle ve eskisinden daha fazla devlet ağzıyla konuşacakları şüphesizdir.

Bu kanun hükmünde kararname halkımıza çektilen baskı ve zulmün daha da yoğunlaşarak devam edeceğini gösteriyor. Kendi koydukları kanun ve anayasaları dahi tanımayan, sözüm ona "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" diye oluşturulan TBMM'ni sadece ordunun sunduğu receteleri onaylama kurulu-na çeviren sömürgeci devlet, dünya genelini saran bugünkü yumuşama ortamını görmezlikten geliyor. Onların, Kürt sorununun çözümünü belli bazı kültürel haklar çerçevesinde ve legal partilerle düşleyen çevreleri bir kez daha şaşırtıkları görülüyor.

Yüzyıllardır çile çeken halkımızın, getirilen bu yeni uygulamalar karşısında soğukkanlılığını koruyarak, kararlı bir şekilde yeni eylem türlerini yaratacağı bugünden görülmüştür. Kürdistan'ın birçok yerinde başlatılan "gazete okuma" eylemi, yeni ve anlamlı bir protesto biçimidir. Bu tür eylemler kitlelerin bilinçlenmesine etkiye bulunuyor ve hız katıyorlar. Bu ve benzer eylemler tarihimizde yenidir. Nasilki ilk kepeng kapatma eylemleri karşısında "ülkemizde demokrasi vardır, isteyen dükânını açar istemeyen açmaz" diyen hükümet çevreleri, yoğunlaşan bu eylemler karşısında kudurganlaşarak Batmanda halkın kapalı dükânlarına saldırdıysa, yoğunlaşan her eylem onları tedirgin edecektir.

Görülüyorki artık, getirilen her yeni baskı metoduna karşı, yeni eylem türleri bulunuyor. Yurt içinde getirilen bu yeni baskı metodlarına karşı çeşitli anlamlı eylemler yoğunlaşarak sürüyorsa, yurt dışında bulunan her yurtsever Kürdün bu eylemlerle dayanışma içinde olması, bunu kendi pratik çalışmalarını ile ispatlaması görev olarak duruyor.

Bu yazı 4 Mart 1990 tarihli "Moskova News" adlı dergi'nin 9 (503) numaralı sayısından Türkçeye çevirildi.

KÜRT SORUNUNUN KARMAŞIKLIĞI

Kürt sorunu Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Komünist Partisinin Ulusal sorun platformunda acil sorunlar arasında yer aldı. SSCB'inde Kürt probleminin esas kaynakları nelerdir? Onun çözümü için atılacak ilk adımlar nelerdir? Zoraki sürgünü yaşamış, çok büyük acılar çekmiş bu halka nasıl yardım edilebilir?

Bunun üzerine Sovyet Sosyalist Kazakistan Cumhuriyeti Bilim akademisi üyesi, akademisyen prof. Nadır Nadirof ile "Moskova News" muhabiri Aleksandır Mineyef görüştü.

- Bu 1948 yılında oldu. Beni komutan çağırdı: "Yazdın mı?" diye sordu. Gerçekten bana malum bütün mevkilere -hatta Stalin'e bile- tahsilime devam etme müzadesi için yazmıştım. İşte komutanlığa cevap gelmişti: Başkentten başka yerlerde öğrenim yapmam için giriş imtihanını vermem kaydıyla müzade edilmişti. O zamanlarda Kazakistanda başkentten başka bir tek öğrenim yeri vardı. Kızıldin eğitim enstitüsü. İlk defa "özel köy"ümüz dışında bir yere gittim. "Özel köyler" 1938 yılında Kürtler ön kaskasyadan yük trenleriyle Kazakistan steplerine getirildiklerinde ortaya çıkmışlardı.

- Azerbeycan Cumhuriyetinin kararıyla 1923 yılında "Kürdistan bölgesi" kurulmuştu...

- Kısa bir müddet sonra onu Kürt ulusal otomomi bölgesine çevirdiler, bunun merkezi de Laçin şehriydi. Otonomi bölgesi şu mntikalardan oluşuyordu: Laçin, Zangelan, Kelbacar ve Kürtlerin en yoğun bir şekilde yaşadığı Kubaltin di. İlk hükümetin başkanlığını Gusı Hacıyef yaptı. Kürtçe olarak "Sovyet Kürdistanı" gazetesi çıkarılıyordu, düzenli bir şekilde radyo yayını yapılıyordu, okul kitapları basılıyor, politik ve edebi kitaplar yayınlanıyordu. Şuşede

kürt eğitim enstitüsü açılmıştı... 30. yıllarda bütün bunlar hiç bir resmi açıklama olmaksızın ortadan kaldırıldı. Bundan sonra 38 yıllarında Azerbeycan ve Ermenistan'dan, 38. yılındada Gürcistan'dan Kürtlerin kitlesel sürgünü başladı. Yetişkin erkekler diğerlerinden ayırılmıştı ve bunların kaderleri şu ana kadar öğrenilmedi.

- Şimdiki Kürtlerin sayısı ne kadardır?

- Dünyada 25 milyon üzerinde Kürt vardır. Genel olarak Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de - xvi yüzyıla kadar Kürdistan olarak bilinen ülkenin toprakları- üzerinde yaşamaktadırlar.

SSCB'nde ne kadar Kürd'ün yaşadığını söylemek zordur. 1989 yılı nüfus sayımına göre 152 bin kadardır. Fakat bizim 300 bini aşığımızı söylememiz için sebep vardır. Mesela Kazakistanda Kürt köylerinin yarısından çoğu Türk ve Azeri olarak kayd edilmişlerdir. Yıllar boyu Kürtlerin ulusal kültür merkezlerinden yoksun olmaları pekçok Kürdün asimile olmasına sebep olmuştur.

- Şimdi SSCB'de Kürtçe yayın var mı?

- Erivanda "Rêya Taze" gazetesi - Ermenistan komünist Partisi M.K'si, Yüksek Meclisi ve Bakanlar Kurulu yayın organı olarak çıkmaktadır.- Ermenistan radyosunda düzenli Kürtçe yayın yapılmaktadır. Ermenistan yazarlar birliği bünyesinde Kürt yazarları bölümü vardır. Ermenistan'da Kürt yazarlarının eserleri basılmaktadır. Sovyet Sosyalist Ermenistan Cumhuriyeti bilim akademisi Doğu bilimleri enstitüsünde Kürdoloji bölümü vardır.

Bugün Sovyetler birliğinde Ermenistan Kürt kültürünün tek sığınağı olmuştur. Yakın bir tarihe kadar burada 60 bin Kürt yaşamaktaydı. Maalesef Nagor-

no Karabağ bölgesi yüzünden çıkan trajik olaylar Kürtler için de bir trajediye dönüştü.

- Eylül ayında Moskovada Sovyet Kürtleri cemiyetinin kongresi yapıldı. Cemiyetin program hedeflerini açıklayabilir misiniz?

-En önemlisi Otonominin yeniden kurulmasıdır. Bu yolda ilk adım olarak Kürt milli kültürünün, geleneklerinin ve dilinin yeniden dirilişidir. Kürtler, uzun yıllar süren milli baskını testirini üzerlerinden atabilmelidirler. Aynı zamanda Kürtlerin ulusal bilinç seviyesinin yükselmesini, insani kıymetlere değer verme ve diğer halklara saygı duymaları paralel olmalıdır. (Ki Kürtler onlarla birlikte trajik yıllar yaşadılar.)

- Kürt sorunu Güney-Batı Asya ülkelerinde de trajik bir tarihe sahiptir. Kürt sorununun çözümü uluslararası bir önem taşımaktadır. Sız geçenlerde Paris'teki uluslararası toplantıya Sovyet delegasyonunun safında, Sovyet Kürtlerinin temsilcisi olarak katıldınız. Konferans nasıl geçti?

- Konferans, Fransız Cumhurbaşkanının eşi bayan Daniella Mitterand ve Paris Kürt enstitüsünün başkanı Kendal Nezan' ın çabaları sonucunda organize edildi. Konferansın amacı, Kürt kültürünün korunması ve tarihinin incelenmesidir.

Sovyet delegasyonu adına Helena Bonner Saharof konuştu. Konuşmasında 50-60 yılları arasında Irak Kürdistanında yaptığı çalışmalarını, Kürtlerin bu ülkedeki durumunu ve Irak yönetimi tarafından Kürtlere uygulanan katliamları anlattı. 16-17 Mart 1988 yılında Halepçede 5000 Kürt, kimyasal silahlar kullanılarak katledilmişti. (Bu bilgiler gazetenin redaksiyonu tarafından " Amnesti